

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ЧЕРНЕНКО Л.В., К.Е.Н.,

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

Обґрунтовано проблеми фінансової системи України, а також необхідність її збалансування. Досліджено стан, шляхи стабілізації фінансової системи України та запропоновано напрями її реформування

Grounded problems of the financial system of Ukraine, and also necessity of its zbalansuvannya. Investigational the state, ways of stabilizing of the financial system of Ukraine and directions of its reformation are offered

Постановка проблеми. Фінансова система держави є відображенням форм і методів конкретного використання фінансів в економіці і відповідною до задіяної моделі економіки та значною мірою визначається нею. Держава, використовуючи фінансові методи, може регулювати темпи й пропорції розвитку окремих галузей економіки. Для цього використовується насамперед податковий механізм. Надаючи податкові пільги, вона сприяє збільшенню власних фінансових ресурсів підприємств, розширенню їхніх фінансових можливостей. Здійснюючи регулювання темпів розвитку певних галузей економіки, держава може створювати сприятливий інвестиційний клімат для залучення зовнішніх джерел фінансування, а також ресурсів банківської системи та населення. Сприятливий інвестиційний клімат можна запроваджувати, зокрема, шляхом надання привілеїв в імпорті, створення офшорних зон, технополісів, спеціальних економічних зон тощо [4].

Проблема нестабільності фінансової системи України має досить специфічні характеристики. З одного боку, кризові явища пов'язані з моделлю економічного розвитку держави та можливостями здійснення відчутних економічних реформ, з іншого — нестабільність характеризується проблемами внутрішньої та зовнішньої боргової залежності країни.

Проблеми стабілізації і оздоровлення фінансової системи України – це зараз найбільш актуальні для держави питання. Мета стабілізації – створити реальні стартові передумови структурної перебудови економіки, відновлення інвестиційного процесу,

мобілізації через становлення фінансового ринку та інших фінансових інституцій відповідних фінансових ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало науковців присвятили свою увагу дослідженню стану та розвитку фінансової системи. Серед них варто виділити А.С. Криклія, А.І. Даниленко, А. Крилову, Карпінського Б.А., Герасименко О.В. та інших. Вищезгадані автори зосереджували свою увагу на основах збалансованості фінансової системи держави, на проблемах фінансової політики України й розвитку фінансово–монетарних важелів її реалізації, на фінансовій системі України в умовах глобалізації тощо. Досліджувався фінансовий сектор України сьогодні та висвітлювались перспективи його розвитку на майбутнє.

Формування цілей статті. Загальновідомо, що стан розвитку фінансової системи будь–якої держави є передумовою не лише її соціально–економічного розвитку в цілому, але і економічного розвитку її регіонів зокрема. У період становлення України як країни з розвинутою ринковою економікою, проблема збалансування існуючої фінансової системи є першочерговою, оскільки від її вирішення залежить темпи розширення сектору малих і середніх підприємств, а отже в кінцевому результаті – і темпи економічного розвитку країни. Оскільки сьогодні фінансово–економічна ситуація в Україні є складною і неоднозначною, проблема пошуку шляхів її стабілізації залишається актуальною.

Виклад матеріалу дослідження. Перш ніж зосередити свою увагу на проблемі розбалансованості фінансової системи України, варто визначити, що таке фінансова система загалом.

У найбільш загальному вигляді визначення фінансової системи наступне – це сукупність різноманітних фондів фінансових ресурсів, які створюються і використовуються в місцях їх акумулювання з певними намірами економічного і соціального розвитку. Таким чином, фінансова система, як і будь–яка система, являє собою перш за все комплекс взаємопов'язаних елементів, що мають однорідні характеристики [4].

Фактично уся фінансова система представляє собою сукупність усіх сфер і ланок, де є неминучим потік фінансових ресурсів. Тобто це і фінанси суб'єктів господарювання, і державні фінанси, міжнародні фінансові відносини, страхування, фінансовий ринок тощо. Від ступеня розвитку і збалансованості кожної з цієї галузі зокрема, залежить рівень розвитку і збалансованості усієї фінансової системи України загалом [3].

Сьогодні ніхто не заперечуватиме, що країни з розвиненішими фінансовими системами мають вищі темпи економічного зростання, оскільки між рівнем їх розвитку та інтенсивністю економічного розвитку країн є тісний зв'язок. Фінансові системи допомагають мобілізувати заощадження, розподіляють інвестиційні ресурси, забезпечують страхування, розподіл та диверсифікацію ризиків, сприяють посиленню корпоративного контролю в країні. Через фінансові системи збирають і обробляють інформацію про інвесторів, інвестиційні проекти. Це дає змогу ефективно розподіляти кошти, здійснювати нагляд і корпоративний контроль за розподіленими коштами [2].

Звичайно, за роки свого існування, фінансова система України зазнала значних перетворень. Наразі в Україні діють чимало фінансових установ і інститутів, поступово розвивається валютний ринок та ринок цінних паперів, що, безперечно, є наслідком певного позитивного економічного зрушення в економіці держави. Крім того, зростає роль банківських структур в ході підприємницької діяльності, зростає значення страхових послуг, як реальної можливості застрахувати себе і свою діяльність від небажаних ризиків.

Незважаючи на усі ці приємні зміни, стан розвитку фінансової системи України продовжує бажати кращого, оскільки, на жаль, вона не відповідає усім вимогам економіки країни. Це проявляється в тому, що існуюча фінансова система не завжди дозволяє ефективно та повною мірою акумулювати фінансові ресурси, а в кінцевому результаті – перерозподілити їх між різними її сферами. В результаті цього, гальмуються процеси припливу інвестицій, що так необхідні для економічного зростання, знижується конкурентоспроможність реального сектору економіки.

Серед основних проблем, з якими стикається держава є і розвиток тіньової економіки, що приховує справжній фінансовий стан багатьох підприємств, сюди слід віднести незахищеність прав інвесторів на ринку фінансових послуг, повільні темпи ринкових перетворень реального сектору. Крім того, для України характерна невизначеність моделі розвитку фінансової системи, недостатній рівень капіталізації інститутів фінансової системи, низька якість і конкурентоспроможність фінансових послуг, відсутність консолідованого нагляду за фінансовими установами [2].

З метою стабілізації фінансової системи, незаперечним фактом є провадження ефективної фінансової політики всередині держави. Хронічна незбалансованість системи державних фінансів в наш час

зумовлені не лише систематичними помилками в процесі провадження бюджетної політики, її суто фіскальною спрямованістю, але й проблемами в провадженні податкової політики. Основною перешкодою в сфері провадження бюджетної політики є такий рівень видатків, що абсолютно не відповідає дохідній частині бюджету, а отже результатом цього є хронічний дефіцит фінансових ресурсів. З метою підвищення доходності державного бюджету постійно зростає податкове навантаження, що не завжди має обґрунтований і раціональний характер та не завжди відповідає принципу соціальної справедливості. Країна характеризується нераціональною структурою витрат і неефективним витрачанням бюджетних коштів. Для сфери фінансів реального сектору характерний низький рівень забезпеченості суб'єктів господарювання власними оборотними коштами, що масово поширює значну кредиторську заборгованість.

У зв'язку з цим чи не найскладнішим завданням даного періоду розвитку держави є органічне поєднання фінансової та грошової стабілізації. Йдеться про утвердження фінансової стабілізації в широкому розумінні, що передбачає, насамперед, зміцнення підприємств та організацій, домашніх господарств з одночасним зниженням інфляції, зменшенням дефіциту бюджету, подоланням платіжної кризи, дефіциту платіжного балансу, поліпшенням розрахунків за внутрішніми та зовнішніми боргами.

Збалансованість фінансової системи держави – це оптимальне поєднання регульованих важелів впливу держави на забезпечення виконання програмних фінансових надходжень до державного бюджету й дотримання видаткової частини у межах, які не перевищують припустимих [1].

Здійснюючи фінансову політику, не слід забувати, що розвинута та збалансована фінансова система країни завжди створює сприятливі умови для розвитку підприємств усіх секторів економіки, адже вона забезпечує приплив інвестицій та різноманітних капіталовкладень в дані сфери, а отже підвищує їх здатність ефективно функціонувати на ринку в сьгоднішніх умовах.

Отже, реформа фінансової системи – це:

- реальне розмежування фінансової і кредитної системи,
- реальне розмежування фінансів державних підприємств та Державного бюджету;
- розробка зведеного балансу фінансових ресурсів держави – доходів і витрат всіх без винятку юридичних і фізичних осіб, через які проходить розподіл і перерозподіл національного доходу;

– здійснення децентралізації державних фінансів, структурного розмежування державного та місцевих бюджетів за джерелами надходжень та витрат;

– здійснення заходів з перебудови системи оподаткування у напрямку її подальшої лібералізації та децентралізації, утворення на її основі механізмів стимулювання виробництва та підприємництва;

– здійснення ефективних заходів з налагодження системи достовірного фінансового обліку, державної звітності та своєчасної сплати податків.

Висновки. Таким чином, для подолання проблем фінансової політики, та фінансової системи загалом, варто сприяти збільшенню обсягу фінансових ресурсів країни, проводити контроль за ефективністю використання наявних фінансових ресурсів та їх цільовою направленістю. Немалу роль слід приділити моменту удосконалення існуючої законодавчої бази, яка, на жаль, є фрагментарною і неповною. В плані податкової політики значну увагу слід приділити порядку вдосконалення системи податків, поліпшенню законодавчої бази з питань пільг та привілеїв, та, безумовно, з питань уникнення подвійного оподаткування. В плані державних фінансів варто зрівняти державні зобов'язання з реальною можливістю їх фінансування. Для того, щоб фінансова система України розвивалась збалансованою, варто спершу визначити модель, за якою вона розвиватиметься, удосконалити систему ризик–менеджменту, шляхом постійного вивчення можливих ризиків, запровадити нагляд за діяльністю фінансових інституцій, забезпечити захист прав інвесторів.

Література.

1. Василик О.Д. Бюджетна система України : підруч. / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
2. Крилова Анна. Фінансовий сектор України: сьогодні й завтра / Анна Крилова // Вісник НБУ. – 2007. – грудень. – С. 36–39
3. Кудряшов В.П. Курс фінансів : навч. посіб. / Кудряшов В.П. – К.: Знання, 2008. – 431 с.
4. Фінанси: курс для фінансистів : навч. посіб. / За ред. В.І. Оспіщева. – К.: Знання, 2008. – 567 с.